

Förslag till regeringen för att motverka hot, hat och otillåten påverkan

Det här har regeringen gjort hittills

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Kraftsamling mot hot, hat och otillåten påverkan riktat mot de som arbetar i kommuner och regioner

Hot och våld mot personer som arbetar i kommuner och regioner är betydligt vanligare än inom den övriga arbetsmarknaden. 3 av 10 medarbetare i kommuner och regioner uppger att de blivit utsatta för hot eller våld i arbetet det senaste året. På arbetsmarknaden generellt är motsvarande siffra 13 procent.

Den senaste tiden har de som arbetar inom socialtjänsten drabbats extra hårt genom den pågående desinformationskampanjen. Många medarbetare inom socialtjänsten vittnar om att situationen förvärrats, hoten har blivit allvarligare och i större utsträckning tagit plats i sociala medier.

Men hot, hat och otillåten påverkan riktas inte bara mot socialtjänstens medarbetare, utan är också vanligt förekommande i många andra verksamheter i kommuner och regioner. Lärare, rektorer, alkoholtillståndshandläggare, blåljuspersonal och vårdare inom psykiatrin är bara några exempel på andra som utsätts.

Konsekvenserna riskerar att bli mycket allvarliga, för de medarbetare som utsätts, men också för de som inte får det stöd de behöver och har rätt till, exempelvis barn och unga som behöver stöd från socialtjänsten. I förlängningen påverkas det demokratiska samhället i stort.

Kommuner och regioner har det yttersta ansvaret att säkra medarbetares trygghet och säkerhet. Ett främjande och förebyggande arbete inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet är grundläggande för att skapa tryggare och säkrare arbetsplatser. De genomför, i samverkan med fackliga organisationer, omfattande insatser för att öka tryggheten för sin personal och för förtroendevalda. Men de har inte alltid rätt förutsättningar för att lyckas.

Hela samhället har ett ansvar för att stå upp mot hoten, hatet och våldet. Att säkerställa att medarbetare och förtroendevalda kan utföra sitt uppdrag är ytterst en fråga om hur stark den svenska demokratin är. De som arbetar för samhället måste också få samhällets skydd.

I december 2022 skickade SKR en hemställan till regeringen om att ta initiativ till nationell kraftsamling, där regeringen leder och skyndar på arbetet med att trygga förhållandena för de som arbetar för vår välfärd. I hemställan fanns förslag på 14 konkreta åtgärder, förslag på en ytterligare åtgärd skickades till regeringen i maj 2023.

SKR:s förslag rör utredningar som behöver tillsättas, redan befintliga förslag som kan beslutas om, och förändringar i regeringens myndighetsstyrning.

Figur 1: Status i juni 2023 på SKR:s förslag till regeringen för att motverka hot, hat och otillåten påverkan mot de som arbetar i kommuner och regioner

Det här har hänt och det här återstår att göra med de 15 förslag till åtgärder som SKR skickat till regeringen:

Regeringen har vidtagit åtgärder utifrån SKR:s förslag

Regeringen har delvis vidtagit åtgärder utifrån SKR:s förslag

Regeringen har ännu inte vidtagit några kända åtgärder utifrån SKR:s förslag

Förslag till åtgärder		Status
1.	Stärkt straffrättsligt skydd för personal inom samhällsnyttiga funktioner	
2.	En lagstiftning som ger kommuner och regioner ansvar för förtroendevaldas trygghet	
3.	Beredning av förslaget till ny socialtjänstlag	
4.	Säker tillgång till kvalificerade tolkar	
5.	"Otillåten påverkan" införs som ett nytt brott	
6.	Tilläggsdirektiv för att minska offentliganställdas utsatthet	
7.	Utökad möjlighet att använda ordningsvakter i socialtjänstens lokaler	
8.	En lagstiftning liknande reglerna om sabotage mot blåljuspersonal för medarbetare i kommuner och regioner	
9.	Skärpt ansvar för de sociala medieföretagen för hot och hat riktade mot välfärdens medarbetare	
10.	Rätten att filma i socialtjänstens lokaler	
11.	Kommunen/regionen som målsägande vid polisanmälan	
12.	En "taggning" av demokratihotande brottslighet	
13.	Polisiära resurser för att skydda personal i kommuner och regioner	
14.	Ett breddat och förstärkt uppdrag till Socialstyrelsen om att motverka desinformation om socialtjänsten	
15.	Ge Brå i uppdrag att genomföra en fördjupad kartläggning av otillåten påverkan, hot och hat	

1. Stärkt straffrättsligt skydd för personal inom samhällsnyttiga funktioner

Med utövare av viss samhällsnyttig funktion avses i de föreslagna straffbestämmelserna hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänstpersonal, räddningstjänstpersonal, och utbildningspersonal inom skolväsendet och högskolan.

Status: Regeringen har efter SKR:s hemställan presenterat en lagrådsremiss i mars och en proposition i april. ●

2. En lagstiftning som ger kommuner och regioner ansvar för förtroendevaldas trygghet

Det saknas en tydlig grund för trygghetsskapande insatser för förtroendevalda då de inte är anställda. I förtroendeuppdraget saknas en arbetsrättslig relation till kommunen eller regionen. Utan särskilt lagstöd är därför kommunens utrymme att erbjuda stöd till en enskild svårt att förena med det generella kommunalrättsliga förbudet mot stöd till enskild. SKR anser att kommuner och regioners möjlighet att förebygga, förhindra och beivra hot och hat kan behöva stadfästas.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

3. Beredning av förslaget till ny socialtjänstlag

Den sociala barn- och ungdomsvården är utsatt för en omfattande och allvarlig påverkanskampanj. För att komma till rätta med den utbredda okunskap om, och brist på tillit till, socialtjänsten som finns måste socialtjänsten ges rätt förutsättningar att arbeta mer tidigt förebyggande. En ny socialtjänstlag är ett viktigt verktyg i det arbetet. SKR anser att det handlar om en omställning av socialtjänstens arbetsätt och organisering som kommer att ta tid och behöver genomföras med ett omfattande statligt stöd under ett flertal år.

Status: Ingen särskild åtgärd vidtagen, men pågående dialog med Socialdepartementet. Lagrådsremiss och proposition förväntas 2024, ikraftträdande 2025. ■

4. Säker tillgång till kvalificerade tolkar

Tillgången till kvalificerade tolkar är väsentlig för att säkerställa rättssäkerhet för klienter samt stärka förståelsen för och tilliten till socialtjänsten och andra välfärdstjänster. SKR anser att regeringen bör gå fram med förslag från slutbetänkandet Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83), för att säkra tillgången till kvalificerade tolkar.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

5. "Otillåten påverkan" införs som ett nytt brott

SKR anser att införande av ett sådant brott skulle möjliggöra lagföring av de som idag systematiskt utsätter anställda för påverkan genom aktiviteter som ligger inom ramen för vad som bedöms som lagligt samt öka möjligheten att lägga samman flera olika aktiviteter för att uppnå ett högre straffvärde.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

6. Tilläggsdirektiv för att minska offentliganställdas utsatthet

SKR ser ett behov av att åtgärder utreds för att uppnå ett mer heltäckande skydd för offentliganställda. SKR föreslår därför att det beslutas tilläggsdirektiv till utredningen Åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet (Ju 2022:31).

Status: Regeringen har efter SKR:s hemställan beslutat om tilläggsdirektiv till utredningen Åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet (Ju 2022:02). Utredningen ska lämna förslag om ett starkare skydd för uppgifter om offentliganställda och deras närstående och minskad exponering av vissa särskilt utsatta offentliganställdas namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder. Tilläggsdirektivet innebär också att lämna förslag om att straffet för våld eller hot mot tjänsteman skärps och att ett nytt brott som tar sikte på förolämpningar mot tjänsteman införs. Utredningen har fått förlängd utredningstid till 1 januari 2024. ●

7. Utökad möjlighet att använda ordningsvakter i socialtjänstens lokaler

Lagen är idag utformad på så sätt att ordningsvakter endast får förordnas att tjänstgöra på allmän plats och i offentliga miljöer. Det innebär att ordningsvakter inte kan tjänstgöra innanför socialtjänstkontorens skalskydd, där besöksrummen ligger. SKR anser att det finns behov av att se över lagstiftningen.

Status: Regeringen har efter SKR:s hemställan presenterat en lagrådsremiss i februari och en proposition i mars som öppnar för att det efter ansökan kan meddelas tillstånd att använda ordningsvakter om det finns ett behov av sådan användning och det är ändamålsenligt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller främja trygghet på den plats, inom det område eller i den verksamhet som ansökan avser (exempelvis socialtjänsten). ●

8. En lagstiftning liknande reglerna om sabotage mot blåljuspersonal för medarbetare i kommuner och regioner

SKR önskar att regeringen ser över om vissa brott mot personal i kommuner och regioner kan omfattas av en lagstiftning liknande reglerna om sabotage mot blåljuspersonal.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

9. Skärpt ansvar för de sociala medieföretagen för hot och hat riktade mot välfärdens medarbetare

SKR ser ett behov av att se över de sociala medieföretagens ansvar när det gäller hat, hot, trakasserier och annan otillåten påverkan på plattformarna.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

10. Rätten att filma i socialtjänstens lokaler

Med anledning av desinformationskampanjen mot socialtjänsten, den omfattande spridningen av filmat material och den utbredda situationen med hot och våld mot enskilda socialarbetare förslår SKR att frågeställningar kring när, hur och vem som ska kunna filma i socialtjänstens lokaler ses över.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

11. Kommunen/regionen som målsägande vid polisanmälan

När otillåten påverkan och hot ska polisanmälas är det idag den enskilde tjänstepersonen som är målsägande, vilket innebär att personuppgifter och hemadress röjs till den misstänkte. Detta minskar anställdas vilja att polisanmäla de brott de utsätts för. SKR anser att otillåten påverkan, hot och våld mot anställda ska betraktas som otillåten påverkan, hot och våld mot offentlig verksamhet. SKR ser därför behov av att utreda möjligheten att verksamhetens juridiska person blir målsägande i stället för den enskilde tjänstepersonen. På så sätt skulle brotten lagföras som brott mot offentlig verksamhet.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

12. En "taggning" av demokratihotande brottslighet

Att följa upp hur förtroendevalda utsätts för brott är av stor vikt för att se hur demokratihotande brottslighet ser ut och förändras. SKR anser att detta skulle kunna göras genom att ge polisen i uppdrag att införa en möjlighet att i sitt anmälningssystem markera om målsägande är förtroendevald, i syfte att kunna sammanställa statistik.

Status: Ingen sådan åtgärd vidtagen av regeringen. ▲

13. Polisiära resurser för att skydda personal i kommuner och regioner

SKR vill understryka vikten av tillgång till stöd från polisen när tjänstepersoner och förtroendevalda polisanmäler hot, vid ansökan om handräckning samt genom hot- och riskbedömningar i olika lägen.

Status: Ingen känd åtgärd från regeringen. ▲

14. Ett breddat och förstärkt uppdrag till Socialstyrelsen om att motverka desinformation om socialtjänsten

SKR önskar att regeringen ska bredda och förstärka Socialstyrelsens uppdrag att motverka desinformation, inte minst avseende förmågan att kartlägga desinformation och aktivt medverka med informationsspridning på olika sociala medier.

Status: Regeringen har efter SKR:s hemställan gett Socialstyrelsen ett utökat uppdrag. Socialstyrelsen ska öka sin närvaro i sociala medier och ta fram alternativ till befintliga texter om socialtjänsten. Regeringen har också beslutat om utökat uppdrag till Myndigheten för psykologiskt försvar att stärka kartläggningen av påverkanskampanjen och ta fram fördjupade lägesbilder, ge stöd till drabbade aktörer genom rådgivning gällande strategisk kommunikation och samverka med myndigheter i andra länder som drabbas av liknande kampanjer. Därutöver har Svenska Institutet fått i uppdrag att stötta Socialstyrelsen när det gäller Socialstyrelsens arbete med att undersöka och sammanställa den information som sprids, och Myndigheten för stöd till trossamfund har fått i uppdrag att bidra med kunskap kring hur trossamfund kan involveras i arbetet mot ryktesspridning och desinformation. ●

15. Ge Brå i uppdrag att genomföra en fördjupad kartläggning av otillåten påverkan, hot och hat

I april 2023 följde SKR upp den tidigare hemställan med en påminnelse till regeringen om de tidigare förslagen. Dessutom föreslog SKR då att regeringen ska ge Brå ett kompletterande uppdrag att genomföra en fördjupande kartläggning av förekomsten av otillåten påverkan mot personal i kommuner och regioner.

Status: Regeringen har efter SKR:s hemställan i april beslutat om ett uppdrag till Brå att studera otillåten påverkan, med en fördjupad analys när det gäller förtroendevalda. SKR välkomnar uppdraget, men ser behov av att förstärka den del av uppdraget som avser otillåten påverkan mot den kommunala förvaltningen. SKR vill se att regeringen ger Brå ett utökat och förlängt uppdrag att genomföra en mer heltäckande och fördjupande kartläggning av otillåten påverkan i kommunala och regionala verksamheter. ■

Förslag till regeringen för att motverka hot, hat och otillåten påverkan

Det här har regeringen gjort hittills

3 av 10 medarbetare i kommuner och regioner uppger att de blivit utsatta för våld eller hot i arbetet det senaste året. Den senaste tiden har socialtjänstens medarbetare drabbats särskilt svårt, men medarbetare i många olika verksamheter drabbas. Det får allvarliga konsekvenser.

Arbetsgivaren har det yttersta ansvaret att säkra medarbetares trygghet och säkerhet. Men kommuner och regioner behöver bättre verktyg och bättre stöd från staten för att kunna säkerställa det.

I december 2022 skickade SKR en hemställan till regeringen om att ta initiativ till nationell kraftsamling, där regeringen leder och skyndar på arbetet med att trygga förhållandena för de som arbetar för vår välfärd. I hemställan fanns förslag på 14 konkreta åtgärder, förslag på en ytterligare åtgärd skickades till regeringen i maj 2023.

I den här korta rapporten beskrivs statusen i juni 2023 på de 15 förslag som SKR skickat till regeringen. Vilka åtgärder som regeringen tagit initiativ till hittills, samt vad som återstår att göra.

Best.nr: 5542

Beställ eller ladda ner på skr.se/publikationer

Post: 118 82 Stockholm | Besök: Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00 | skr.se

Sveriges
Kommuner
och Regioner